

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

ELJÁRÁSREND

Az EMMI Egészségügyi Szakmai Kollégium Patológia Tagozat ajánlása az egészségügy újraindítása keretében a COVID-19 járvány lecsengésével párhuzamosan végrehajtandó tevékenységekre a járványügyi készültség megfelelő fenntartása mellett

Élő beteg kórszövetteni vizsgálatával kapcsolatos eljárásrend

Élő betegből eltávolított szövet, folyadék, kenet esetében – amennyiben azok formalinban vagy alkoholban fixáltak – az eljárásrend megegyezik a nem-fertőző betegek szöveteire vonatkozókkal. Natív (fixálatlan) minták esetében ezeket potenciálisan továbbra is COVID-19 fertőzőtként kell kezelni, *(kivételt képeznek azok az esetek, ahol COVID-19 negatív teszteredmény ismert)*. A minta indítása/fixálása során védőfelszerelésben kell lennie az indítónak (egyszerhasználatos védőkesztyű, vízlepergető védőköpeny és FFP2 maszk használata).

Halottkezeléssel és kórboncolással kapcsolatos javasolt eljárási rend

Halottak szállítása, patológiára érkeztetése

A COVID-19 fertőzésben elhunytat dupla exit zsákba szükséges tenni. A külső zsák felületét fertőtleníteni kell, majd jelöléssel el kell látni. A művelet során az egyszerhasználatos védőkesztyű és vízlepergető védőköpeny és FFP2 maszk használata szükséges.

Hasonló körülményeket kell teremteni minden olyan halott esetében, ahol a COVID-19 fertőzés alapos gyanúja fenn áll (anamnézis vagy klinikai adatok alapján).

Amennyiben a betegből még életében elvégezték a COVID-19 tesztet és az negatív eredményhez vezetett, akkor az ilyen halott esetében a szokványos halottkezelési eljárás az irányadó.

Halottkezelés

Igazolt SARS-CoV-2 fertőzött vagy COVID-19 gyanús halott mosdatása kifejezetten veszélyes a cseppfertőzés rizikója miatt, így ezt nem javasoljuk. Minden elhunyt öltöztetése során egyszerhasználatos védőkesztyű, vízlepergető védőköpeny és sebészeti orr/szájmaszk használata szükséges, gyanús vagy igazolt COVID-19 halott esetén FFP2 maszk használata szükséges. Az igazolt SARS-Cov-2 fertőzött halottat dupla exit zsákba kell elhelyezni. Javasolt az igazolt SARS-CoV-2 fertőzött halott esetében a hamvasztásos temetés. A koporsós temetés esetén a ravatalozás csak zárt formában lehetséges. A halottmegtekintés során a hozzátartozó csak védőfelszerelésben búcsúzhat el az elhunyttól. **A COVID-19 negatív halott esetében a korábban szokásos eljárásrend az irányadó.**

Kórboncolás

A normál működéshez való visszatérés tekintetében a kórboncolás tiltására vonatkozó rendelkezés feloldásával a kórboncolások az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek, valamint a halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendeletnek megfelelően történnek.

Boncolás szükségessége:

1. Igazolt COVID-19 fertőzött halott esetében a kórboncolás mellőzése javasolt, amennyiben a klinikai diagnózisok alapján biztonsággal megállapítható a halál oka. Boncolás során biztosítani kell a megfelelő munkavédelmi körülményeket. *Szükséges, hogy rendelkezünk patológiai/szövetani adatokkal a COVID19 fertőzésről, mivel ez világviszonylatban is hiányzik.*
2. Amennyiben igazolt COVID-19 beteg kontaktja vagy COVID-19 gyanús beteg az elhunyt, részleges boncolás történjen a megfelelő mintavétel céljából (felső és alsó légút, illetve tüdő) és szükséges a COVID-19 diagnosztika elvégzése.
3. *Ismert COVID-19 negatív halott esetében a boncolásnak szakmailag indokoltnak kell lennie (tisztázatlan alapbetegség vagy halálok), azonban itt a szokásos eljárásrendet lehet alkalmazni.*
4. Amennyiben a COVID-19 fertőzés miatti halálozás a hagyományos boncolás során merülne fel, akkor a COVID-19 diagnosztika elvégzése és a fokozott munkavédelmi óvintézkedések megtétele szükséges.

A fenti eljárásrend az un. területi elhalálozásra is kiterjeszhető.

Boncolás szabályai:

A koronavírus fertőzésre gyanús vagy igazolt **fertőzött** elhunyt beteg boncolását 65 év feletti patológus nem végezheti. Patológus rezidensek esetében szükséges a munkavédelmi eljárások és a speciális bonctechnika megismertetése. Az alábbi védőeszközök használata szükséges az USA/CDC és a Royal College of Pathology,/UK ajánlásai alapján:

Kötelezően: egyszerhasználatos dupla hagyományos kesztyű vagy magas rizikójú Biosafety kesztyű, plexi arc-shield használata a fej takarására és emellett orr-szájmaszk (FFP2, FFP3, N95, KN-95), műanyag egyszerhasználatos kötény alkalmazása.

Ajánlott: védőszemüveg viselése, vízlepergető védőköpeny és hajat takaró mütösapka, gumicsizma. Használt eszközök: tompa végű ollók, tompa, lekerekített végű pengék, minden eszköz csak az adott boncolásra kerüljenek felhasználásra, utána zárófertőtlenítés egyfázisú fertőtlenítőszer fürdőben.

Javasolt a hasonló veszélyességi kategóriába tartozó Creutzfeld-Jacob kórban elhunytak kórboncolása során használt vízmentes in situ boncolási technika alkalmazása és mintavételezés során törekedjünk a cseppfertőzés lehetőségének minimalizálására. Koponya megnyitás szükségessége esetén kézi fűrész használata kötelező, rezgőfűrész csak szeparált szívózsákos légerszívó feltétellel használható. Alapesetben javasolt a részleges kórboncolás, amely a mellüreg megnyitásából, a légutak és tüdő vizsgálatából áll. Amennyiben szakmailag indokolt, teljes boncolás végezhető.

COVID-19 negatív elhunyt beteg boncolása esetén a szokásos boncolási eljárásrend alkalmazandó és csak az ilyenkor szokásos munkavédelmi előírások betartására kell ügyelni.

COVID-19 diagnosztika szabályai:

Az autopszia során gyakorlatilag az élő betegek esetében is használt mintavételi eljárások szükségesek a COVID-19 felismeréséhez. Ezek során a felső légúti váladékból (orr és garat), alsó légutakból és tüdőszövetből is érdemes mintát venni, hogy lehetőség legyen a vírusdiagnosztikára abban az esetben, ha a légúti minták negatívnak bizonyulnak. A mintavétel eszköze:

Steril mintavevő törlőpálca saját tárolócsövében.

A minta vétele manuálisan az eszközzel történik, mely kompatibilis a kimutatásra használt teszt nukleinsav izoláló rendszerével. Egyes rendszerekben közvetlenül a pálcáról történik a nukleinsav izolálása, más esetekben (Nemzeti Népegészségügyi Központ által biztosított mintavételi eszközök) az izolálás a vírus transzport médiumból történik, ez esetben a mintavételi pálcát bele kell mosni (10 másodpercig forgó mozdulattal) a transzport közegbe, de utána ki kell venni a pálcát, benne hagyni nem szabad. A tárolócső ütésálló polipropilén, így a minta biztonságosan szállítható és tárolható. A mintavételi eszköz humán nukleinsav-, valamint nukleázmentes.

Az anti-SARS-CoV-2 IgM/IgG antitestek kimutatására a halott vérplazmájának gyűjtése szükséges steril vérvételi csőben.

Fertőtlenítés szabályai:

Minden COVID-19+ és COVID-19 gyanús eset kórboncolását követően szükséges a felületek fertőtlenítése. A fertőtlenítő takarítás elvégzése virucid hatásspektrummal rendelkező felület fertőtlenítőszerrel történjen. A takarítás során kerülni kell a fröccsenést okozó eljárásokat.

A kórboncolás befejeztével a felületek virucid hatásspektrummal rendelkező egyfázisú fertőtlenítő szerrel való dezinfekciója szükséges. A nap azon részeiben (rendszerint délután és éjszaka), amikor kórboncolás a bonchelyiségekben már nem folyik, a bonchelyiségek – a személyzet távolmaradása mellett – általános légfertőtlenítése szükséges (a) ultraibolya fényel egész éjszakán át és (b) ún. hidegködös H₂O₂ (permetező) gépi záró fertőtlenítéssel (mint pl. ASP Glosair 400 permetező automatával). A fertőtlenítés az előírásoknak megfelelő néhány órás időtartamban történjen, a bonchelyiségeket átszellőztetés után lehet ismét munkára használni. A pusztán ultraibolya-fényes fertőtlenítés a bonctermi berendezések (pl. boncasztal) fényforrással ellentétes (árnyékos) oldalán a felületre tapadt vírusokat nem éri el, ezért kell hidegködös permetezőgépet is alkalmazni.

Az eljárásrend visszavonásig érvényes.

Készítette: EMMI Egészségügyi Szakmai Kollégium
Patológia Tagozat

Budapest, 2020. 06. 02.

Jóváhagyta:

Prof. Dr. Kásler Miklós

miniszter

